

Tämä on päätöksen verkkoversio, jossa on otettu huomioon henkilötietolain (523/1999) tavoitteet yksityisyyden suojusta siten, että päätöksestä on poistettu valittajina olevien yksityisten henkilöiden nimet.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

PÄÄTÖS

Annettu julkisanon jälkeen
1.6.2016

DNr:o

YM5/5222/2015

ASIA Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavan 2030 vahvistaminen

VAHVISTETTAVAKSI SAATETTU PÄÄTÖS

Pohjois-Savon liiton maakuntavaltuuston päätös 15.6.2015 Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavan 2030 hyväksymisestä.

KAAVAN SISÄLTÖ

Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavassa on ratkaistu Pohjois-Savon kaupallinen palveluverkko sisältäen keskustatoimintojen alueet ja seudullisesti merkittävät vähittäiskaupan suuryksiköt. Lisäksi kaavassa on päivitetty voimassa olevia maakuntakaavoja Etelä-Konneveden kansallispuiston, Tervalammivuoren tuulivoima-alueen, työpaikka-alueiden sekä Seveso II -direktiivin mukaisten konsultointivyöhykkeiden osalta.

LAUSUNNOT

Sisäministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö ovat antaneet maakuntakaavasta lausunnon.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriölle sekä sosiaali- ja terveysministerille on varattu tilaisuus lausunnon antamiseen.

Kaavasta on antanut lausuntonsa myös Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Valtiovarainministeriöllä, puolustusministeriöllä sekä maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole huomautettavaa maakuntakaavasta.

Sisäministeriö

Sisäministeriö korostaa lausunnossaan tuulivoimaloiden aiheuttaman onnettomuusvaaran parempaa huomioon ottamista. Ministeriön mielestä pitäisi olla jokin mekanismi, jolla tuulivoimaloiden läheisyydessä mm. virkistysalueilla liikkuvat ihmiset voisivat tiedostaa tuulivoimaloista aiheutuvat riskit liittyen mm. jään irtoamiseen, tuulivoimalan lapojen rikkoutumiseen tai tulipalloon.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö ei näe esteitä kaavan vahvistamiselle, mutta toteaa, että kaupan suuryksiköiden sijoittaminen valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin edellyttää kulttuuriympäristön arvoista lähtevää korkealaatuista suunnittelua.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa mm., että yhdyskuntarakenteita tulisi kehittää siten, että julkisten ja yksityisten palveluiden saavutettavuus ja työpaikkojen sijainti on suunniteltu mahdollisuuksien mukaan asuinalueiden läheisyyteen, jolloin henkilöautoliikenteen käyttötarve on mahdollisimman vähäinen ja liikenneturvallisuutta sekä joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä parannetaan. Maakuntakaavoissa tulisi ministeriön mukaan ennakoida toimintaympäristön muutoksia, kuten nettikaupan vaikutuksia ihmisten liikkumiseen ja tavaroiden kuljetustarpeeseen.

Tervalammivuoren tuulivoima-alueen osalta ministeriö toteaa, että maakuntakaavan merkintätapa yhdessä suunnittelumääräysten kanssa mahdollistaa tuulivoima-alueen ja liikennejärjestelmän yhteensovittamisen.

VALITUS

Valittaja

Maakuntavaltuuston päätöksestä on valittanut yhteisellä valituskirjelmällä valittaja A sekä useita Tyyrinmäen asukkaita.

Valituksen sisältö

valittaja A asiakumppaneineen vaatii Tervalammivuoren tuulivoima-alueen vahvistamatta jättämistä vaihemaakuntakaavasta. Muilta osin valittaja ei vastusta kaavan vahvistamista. Valittajan perustelut vaatimukselleen ovat seuraavat:

Tuulivoima-alueen aiheuttama maisemahaitta valtakunnallisesti merkittävällä maisema-alueella

Valittajan mukaan Tervalammivuoren hankkeesta ei ole tehty tapauskohtaista maisemaselvitystä riittävällä tarkkuudella, ja siksi mm. Museovirasto on jättänyt huomautuksen asiasta. Valittaja viittaa Museoviraston kaavaluonnoksesta antamaan lausuntoon. Lausunnon mukaan hankkeen näkymävaikutuksia valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin Rautalammin keskustan tuntumassa ei ole arvioitu riittävästi. Näitä kulttuuriympäristöjä ovat Rautalammin suurtilat (Ropola ja Karjala), Rautalammin kirkon, kellotapulin ja hautausmaan kokonaisuus sekä etäämmällä sijaitsevat Sahalan ja Korholan suurtilat. Museovirasto esittää, että tuulivoima-alueen vaikutus tulee selvittää tarkemmin ennen kuin voidaan hyväksyä ympäristöselvityksen johtopäätös, että hankkeella ei ole merkittäviä vaikutuksia lähellä sijaitseviin suojelukohteisiin.

Tuulivoimaloiden voimakkain näkymäsuunta olisi Toholahden suuntaan Rautalammin keskustasta, missä suunnassa sijaitsevat em. Ropolan ja Karjalan suurtilat. Valittaja kyseenalaistaa näkemäanalyysin tulokset ja niiden analyysin epävarmoina. Maisemavaikutus ei myöskään ole poistunut sillä, että kahden tuulivoimalan paikkaa on selvityksissä siirretty, koska muut voimalat näkyvät edelleen kulttuurimaisemaan. Valittajan mukaan tuulivoimaloiden näkyvyydestä tehdyt

kuvasovitteet ovat teoreettisia, eivätkä vastaa todellista näkymää, minkä lisäksi uusia sovitteita ei ole tehty kahden voimalan siirtämisen jälkeen. Tervalamminvuoren tuulivoima-alueen pienen koon vuoksi voimaloita ei voida sijoittaa siten, etteivät ne näkyisi valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueelle.

Maisemahaitta paikallisasukkaiden näkökulmasta

Valittajan mukaan yli 200 metriä korkean liikkuvan rakennelman muodostama maisemahaitta on tuulivoimateollisuusalueen suurimpia haittoja. Valittajan mielestä Numerola Oy:n NWE Salesin toimeksiannosta tekemä ympäristöselvitys vähättelee maisemahaittoja toteamalla, että ”näkyvyysanalyysin ja kuvasovitteiden perusteella tuulivoimapuiston vaikutus alueen maisemaan ei ole merkittävä”. Kuvamallinnuksia ei kuitenkaan ole tehty lähiasukkaiden pihapiireistä. Valittajan mukaan ne ovat myös heikkolaatuisia ja valittu laskelmoidusti väärin perustein.

Havainnekuva 1 on Aluslammelta, joka sijaitsee 2 kilometrin päässä lähimmistä tuulivoimaloista kymmeniä metrejä muuta ympäristöä alavammalla paikalla, minkä vuoksi tuulivoimala ei juuri näy alueelle. Havainnekuva 2 on 3,5 kilometrin päässä lähimmistä tuulivoimaloista, mutta mallinnuksessa ne näyttävät lähes puolta suuremmilta kuin lyhyemmän matkan päässä Aluslammien havainnekuvasa. Kuvan asettelu on tehty tarkoitushakuisesti. Kuvat on lisäksi mallinnettu pilvisessä säässä, jolloin ne näyttävät erilaisilta kuin aurinkoisella säällä.

Ympäristöselvityksessä maisemahaittoja vähätellään valittajan mielestä myös metsäisyydellä. Tuulivoimalat rakennetaan kuitenkin ympäristöönsä korkeammalle, ja niiden oma korkeus on yli 200 metriä, joten ne näkyvät varmasti pienten mäkien ja metsän takaa.

Valittaja viittaa tieteellisiin tutkimuksiin ja Maanmittauslaitoksen julkaisuun vuodelta 2006, joiden mukaan tuulivoimalan visuaalinen hahmo maisemassa ja maiseman haittatekijät yleensäkin laskee kiinteistöjen arvoa. Maisema on keskeinen vapaa-ajan investointia ohjaava arvo, ja sillä on suuri rahallinen merkitys.

Maanmittauslaitoksen julkaisun mukaan maisemavaikutus riippuu etäisyydestä. Leveiden ja korkeiden kohteiden hintavaikutus saattaa ulottua etäisyydelle, mistä kohde näkyy 1/100 kokoisena todellisesta koostaan. Tervalamminvuoren alueella tämä tarkoittaisi yli 2 kilometrin etäisyyttä, ja sitä, että tuulivoimaloiden maisemahaitalla on myös taloudellinen vaikutus lähiasukkaiden näkökulmasta.

Valittaja nostaa esiin myös lähialueen merkittävimmän luonnonsuojelualueen, Suonenjoen kunnan alueella sijaitsevan Lintharjun. Alue kuuluu Natura 2000 -verkoston kohteeseen Lintharju-Kirjosuo sekä Vakkarsuo. Alue on luontodirektiivin mukainen SCI-alue, kokonaispinta-alaltaan 1035 hehtaaria. Alue on tärkeää ulkoilu- ja virkistysaluetta.

Lintharju sijaitsee 6 kilometrin päässä tuulivoima-alueesta, ja Vakkarsuo 4 kilometrin päässä lähimmästä voimalasta. Vakkarsuon alueella tuulivoimalat olisivat vielä varmuudella selvästi erottuvia ja aiheuttaisivat maisemahaittaa. Lähin suojelualue sijaitsee Saarikaiset-järven ympäristössä noin 1,5 kilometrin päässä valittajan säätömaasta. Maisemavaikutukset olisivat merkittäviä näille suojelukohteille, koska ympäristöselvityksessä todetaan tuuliturbiinien saattavan korostua maisemasta sitä dominoivina elementteinä alle 5-7 kilometrin etäisyydellä voimaloista johtuen maiseman yleisluonteesta.

Alueen luontoarvot

Valittaja kritisoi sitä, että tuulivoimapuiston ympäristövaikutuksia on arvioitu olemassa olevien luontohavaintojen avulla, eikä kohdealueelle ole tehty maastokäyntejä.

Valittajan mukaan keskellä suunniteltavaa tuulivoima-aluetta on tunnettu metson soidinpaikka, joka tuhoutuu, mikäli tuulivoimalat rakennetaan. Metson soitimessa äänen kuuluvuudella on erityinen merkitys, ja tuulivoimaloiden melu estää sen. Tuulivoimalat myös tappavat metsoja, jos niiden lentokorkeus osu yksin lapojen kanssa. Kaikki Suomen viisi metsäkanalintulajia ovat suojeltuja.

Tervalamminvuoren alueella on ollut vuosia hirvien vasomisalue. Hirvien tärkein aisti on kuulo, ja niiden on Ruotsissa todettu muuttavan pois tuulivoimaloiden alueilta.

Valittajan mukaan ympäristöselvityksessä ei mainita lainkaan alle kilometrin päässä sijaitsevaa Huhuhtlampea, joka on syvä, kirkasvetinen ja lähdepohjainen kalaisa suurikokoinen lampi. Lammen maisemat ovat erämaiset varsinkin itäpäädyn osalta, jonne tuulivoima-alue sijoittuu. Tuulivoimalat aiheuttavat voimakkaan maisemahaitan Huhuhtlammelle, jonka toisessa päässä on vakituista asutusta. Huhuhtlammessa pesii ja ruokailee vuosittain kuikkia ja kaakkureita, joilla olisi uhka joutua tuulivoimaloiden lapojen iskemäksi. Kaakkuri kuuluu Euroopan lintudirektiivin liitteen lajeihin ja sen suojeluun on kiinnitettävä erityistä huomiota. Huhuhtlammella on havaittu vuosittain myös kalasääksiä, joiden pesistä tuulivoimaloiden tulisi olla vähintään kahden kilometrin etäisyydellä.

Tuulivoimahankkeen alueeseen kuuluvilla Tervalamminvuoren, Tervalammin ja Heposuon alueilla on havaittu lepakoita. Kaikki lepakkolajit ovat rauhoitettuja ja kuuluvat EU:n luontodirektiiviin, joka suojaa lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat kaikenlaiselta häirinnältä. Tuulivoima-alueen pohjoisosassa on aiempien tutkimusten mukaan havaittu myös liito-oravia.

Tuulivoima-alueelta löytyy pienvesiä, mm. kaksi suolampea Heposuolta sekä kalliojyrkänteen rajaama Tervalampi, joka on maisemaltaan erityinen. Tervalammessa on luonnontilainen ahvenkanta. Tuulivoimahankkeen vaikutuksia näihin alueisiin ei ole selvitetty.

Tuulivoimaloiden melu vaikuttaa valittajan mukaan voimakkaasti lähiympäristön eläimistöön, koska on kyse luontoon kuulumattomasta äänestä. Luontoharrastajien, retkeilijöiden, metsästäjien ja muiden luonnossa liikkujien idylli katoaa paikallisesti melun, välkkeen ja maisemahaitan vuoksi.

Ympäristöturvallisuushaitat

Tervalamminvuoren tuulivoima-alue kuuluu maakuntakaavaan merkittyy Pohjois-Savon maakunnan virkistys- ja matkailuvyöhykkeeseen. Tuulivoima-alue on ristiriidassa tämän merkinnän kanssa, koska tuulivoima-alueilla usein rajoitetaan liikkumista. Tuulivoimalat aiheuttavat myös turvallisuusuhan alueella liikkuville. Tervalamminvuoren alueella käy runsaasti ihmisiä mm. marjastamassa ja sienestämässä. Läheisellä metsäautotiellä on läpi vuoden maastoliikennettä ja ulkoilijoita. Tuulivoimahanke uhkasi näiden ihmisten turvallista liikkumista alueella tai estäisi sen.

Talvella tuulivoimalan siipiin kertyy jäätä, joka voi paiskautua jopa 900 metrin päähän voimalasta. Tätä on tutkittu vasta vähän, eikä toimivaa keinoa jään kertymisen ehkäisemiseen vielä ole.

Roottorien lavan rikkoutuminen on mahdollista. Tällöin lavan kappaleita voi sinkoutua jopa 1,5 kilometrin päähän. Tuulivoimaloiden turvallisuusuhat vaikuttavat negatiivisesti ihmisten luontoharrastuneisuuteen ja viihtyvyyteen tuulivoimateollisuusalueilla.

Tuulivoimala tarvitsee turbiinista riippuen 500–1500 -litraisen voiteluöljytankin, jonka vuotaminen olisi paikallinen ympäristökatastrofi. Tuulivoimala perustetaan ympäristöään korkeammalle paikalle, joten mahdolliset valumat leviäisivät suurelle alueelle ja lähistön pienvesistöihin.

Tuulivoimalapalot ovat luultua yleisempiä. Yleisin syy on tutkimuksen mukaan salamanisku. Suomessa voi olla 300 000 maasalamaa vuosittain. Suomessa ei ole tekniikkaa tulivoimalapalon saamiseksi hallintaan tai sammuttamiseksi suuren korkeuden vuoksi. Palo olisi riski lähiympäristölle metsäpalovaaran vuoksi.

Maailman suurin tuuliturbiinivalmistaja, tanskalainen Vestas kehottaa turbiininsa huoltokäsikirjassa omia työntekijöitään välttämään tarpeetonta oleskelua 400 metriä lähempänä tuuliturbiinia vuodenajasta riippumatta.

Meluhaitta paikallisasukkaiden näkökulmasta

Tervalammivuoren tuulivoima-alueen läheisyydessä kahden kilometrin vaikutusalueella sijaitsee 27 vakituista asuntoa sekä kuusi vapaa-ajan asuntoa. Hankkeen toteutuessa sen vaikutuksia asutukseen ei voida pitää missään määrin vähäisinä, koska suurin osa asutuksesta sijaitsee tuulen suuntien kannalta huonoimmassa mahdollisessa asemassa. Alueen vallitsevat tuulet ovat länsi-, lounas- ja eteläsuuntaisia.

Tuulivoimaloiden merkittävin haittatekijä on niiden aiheuttama melu. Tyypillisesti yli 2 MW:n tuulivoimalan tapauksessa 8 m/s tuulennopeudella erottuu selvästi jaksollinen, sekunnin välein toistuva, alle 150 Hz:n taajuinen amplitudimoduloitunut ääni, joka ei juurikaan vaimene ilmacehässä eikä talojen rakenteissa. Melun ei ole osoitettu vähenevän myöskään vaihtamalla ikkunat uusiin. Tuulivoimalasta lähtevän melun on osoitettu erottuvan normaalin suomalaisen omakotitalon sisätiloissa 1,5 kilometrin päässä voimalasta jopa television äänen yli. Melun haittavaikutukset korostuvat etenkin iltaisin ja öisin.

Tutkimuksissa on todettu jopa 38 %:n suomalaisista olevan meluherkkiä. Näille henkilöille melun kokeminen on häiritsevämpää kuin muille ja he kärsivät herkemmin melun aiheuttamista uni-häiriöistä ja vaikutuksista sydän- ja verenkiertoelimistöön. Pitkäkestoisen meluallistuksen on todettu olevan yksi verenpainetaudin, sepelvaltimotaudin ja sydäninfarktin riskitekijöistä. Meluherkkyyden on todettu olevan ainakin osittain periytyvä ja biologinen ominaisuus, johon henkilö ei voi itse suuresti vaikuttaa.

Tervalammivuoren suunnitellun tuulivoima-alueen suojaetäisyys asutukseen on riittämätön meluhaittojen näkökulmasta. Voimalat tulisi sijoittaa vähintään kahden kilometrin etäisyydelle asutuksesta. Näkemys perustuu olemassa oleviin tutkimustuloksiin, esimerkiksi Raahen Kopsan tuulivoimapuistoa koskeva melututkimus (Työterveyslaitos 2014). Kyseinen tutkimus on toteutettu asunnossa, joka sijaitsee 1,5 kilometrin etäisyydellä lähimmästä ja 3,7 kilometrin etäisyydellä kauimmaisesta tuulivoimalasta. Huomionarvoista on, että vaikka äänitason ohjeelliset enimmäisarvot eivät ylittyneetkään, kokivat asukkaat äänen häiritseväksi noin joka kolmantena päivänä. Asukkaat kokivat tuulivoimaloiden melun ajoittain erittäin häiritseväksi sekä ulkona että sisällä huoneistossa. Mittaukset eivät ajoittuneet kovatuulisimpiin vuodenaikoihin.

Tuulivoimahankkeissa tulisi huomioida todellisista melumittauksista saatuja tuloksia eikä käyttää lähtökohtana tuulivoimatoimijan esittämiä epäluotettavia melumallinnuksia, joista mainittakoon esimerkiksi Raahen tuulivoimapuistot Kopsa 1 ja 2. Kyseisessä tapauksessa todelliset mit-taustulokset olivat tuulivoimatoimijan melumallinnuksissa saatuja lukemia korkeampia.

Viimeisimpiin ympäristöministeriön laatimiin meluohjearvoihin ei sisälly erillistä sanktiota jaksottaisesti sykkivälle melulle, vaan sen on katsottu sisältyvän keskiäänitason 40 dB:n ohjearvoon. Laskemalla on kuitenkin arvioitu, että yöajan keskiäänitaso 40 dB ei kaikissa tapauksissa riitä estämään jaksottaisen sykkinnän haittoja asuntojen sisällä. Tämä todetaan eriyvässä mielipiteessä koskien esitystä valtioneuvoston asetukseksi tuulivoimaloiden melutason ohjearvoista.

Samassa dokumentissa todetaan, että jos kyseistä 40 dB:n ohjearvoa käytetään tuulivoimaloiden suunnittelun lähtökohtana, on vaarana että terveydensuojelulain nojalla annetut sisämeluvaatimukset ylittyvät.

Edellä mainittua Raahen Kopsan tuulivoima-aluetta voidaan verrata lähes suoraan suunniteltuun Rautalammin Tervalamminvuoren tuulivoimahankkeeseen sillä erotuksella, että Rautalammille on suunnitteilla kuusi voimalaa Kopsan seitsemän sijaan. Teholtaan ja ominaisuuksiltaan voimalat ovat hyvin lähellä toisiaan, joten kokemukset Kopsasta ovat hyvin verrattavissa Tervalamminvuoreen. Kopsassa suoritettujen mittauksen perusteella uudet rakennettavat voimalat tulisi sijoittaa vähintään kahden kilometrin etäisyydelle asutuksesta. Samoista syistä useissa kunnissa, joissa tuulivoimahankkeita on toteutettu (esimerkiksi Pori, Raahen, Vaasa), on päädytty joko kahden kilometrin suojaetäisyyteen tai tehty päätös olla rakentamatta tuulivoimaloita lainkaan (esimerkiksi Nivala).

Tuulivoimaloiden läheisyydessä asuvat ihmiset ovat useissa kaupungeissa ilmaisseet kokeneensa tuulivoimaloiden melun erittäin häiritsevänä ja elämänlaatua heikentävänä sekä terveyteen negatiivisesti vaikuttavana asiana. Hankkeissa etukäteen tehdyt melumallinnukset ovat olleet harhaanjohtavia johtuen mm. amplitudimoduloituneen äänen huomiotta jättämisestä.

Yhteenveto

Tervalamminvuoren tuulivoima-alueen pieni koko ei mahdollista tuulivoimaloiden siirtämistä sellaisille paikoille, joilla ne eivät vaikuttaisi hyvin negatiivisesti sekä paikalliseen maisemaan että valtakunnallisen kulttuurimaisemaan. Myös tuulivoimaloiden melu aiheuttaisi kohtuuttomia haittoja lähinaapureille, eikä suunnitellun alueen pieni koko mahdollista meluhaitan ehkäisemistä. Haitat paikalliselle eläimistölle ja linnustolle ovat merkittävät. Ihmisten turvallisuus ja luontoharrastaminen kärsisivät tuulivoimaloiden rakentamisesta. Edellä kuvattujen ongelmien vuoksi Tervalamminvuoren alue ei ole potentiaalinen tuulivoimakohde.

Pohjois-Savon liiton vastine ja valittajan vastaselitys

Pohjois-Savon liitto on antanut vastineen lausuntojen ja valituksen johdosta.

Valittajalle on annettu tilaisuus vastaselityksen antamiseen Pohjois-Savon liiton vastineen johdosta.

Vastaselityksen on antanut valittaja A. Vastaselitys on saapunut ympäristöministeriöön 13.1.2016.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN PÄÄTÖS

Kannanotot ministeriöiden lausuntoihin

Ympäristöministeriö toteaa, että ministeriöiden lausunnoissa ei nähdä esteitä maakuntakaavan vahvistamiselle. Yhteisenä kannanottona ministeriöiden lausuntoihin ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavassa on ratkaistu tuulivoima-alueen sijoittuminen yleispiirteisesti. Tuulivoima-alueen merkintä on tuulivoima-alueeksi potentiaalisen alueen erityisominaisuutta kuvaava merkintä. Merkintään on liitetty suunnittelumääräys, joka velvoittaa ottamaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa erityisesti huomioon puolustusvoimien toiminnan, lentoliikenteen turvallisuuden, riittävän suojaetäisyyden asutuksen meluhaittojen vähentämiseksi, sekä maise-malliset arvot. Tuulivoimaloiden lukumäärä ja sijoittuminen ratkaistaan maakuntakaavaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Tällöin on edellä mainittujen vaikutusten ja niiden lieven-

tämisen lisäksi mahdollista huomioida myös tuulivoimaloista mahdollisesti aiheutuvat muut turvallisuusriskit.

Kaupan suuryksiköiden toteuttaminen edellyttää myös maakuntakaavaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Tässä yhteydessä on mahdollista ottaa huomioon mm. valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen vaatimukset.

Lausuma valituksesta

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut:

Tuulivoimaloita koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toimivia yhteysverkostoja ja energiahuoltoa koskevien erityistavoitteiden mukaan maakuntakaavoituksessa on osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet. Tuulivoimalat on sijoitettava ensisijaisesti keskitetysti useamman voimalan yksiköihin. Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Tämän lisäksi tuulivoima-alueiden suunnittelussa on otettava huomioon muutkin valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kuten maisemaa, luonnonarvoja ja kulttuuriperintöä koskevat tavoitteet. Kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonarvoja koskevien yleistavoitteiden mukaan alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä. Näitä tavoitteita koskevien erityistavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana.

Maakuntakaavan sisältövaatimuksia koskevan maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota muun muassa ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin, maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen sekä maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin.

Kaavan on maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan perustuttava kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitettyä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus.

Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä koskeva suunnitelma. Maakuntakaavan ratkaisut ja niitä koskevat selvitykset ja vaikutusten arviointi tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavassa Tervalamminvuoren tuulivoima-alue on esitetty potentiaalista tuulivoima-aluetta kuvaavalla osa-aluemerkinnällä. Merkintä ei ole aluevaraus, eikä sillä ratkaista alueen pääasiallista maankäyttömuotoa. Merkinnän alueella ei ole voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33§:n mukaista rakentamisrajoitusta.

Tuulivoima-alueen vaikutus kulttuuriympäristöihin ja maisemaan

Tervalamminvuoren tuulivoima-alueen maisemavaikutuksia on kuvattu Numerola Oy:n laatimassa tuulivoimakohteen ympäristöselvityksessä, tuulivoimakohteen maastopöytäkirjassa sekä Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavan 2030 kaavaselostuksessa. Kaava-aineiston ja selvitysten mukaan Tervalamminvuoren tuulivoima-alue ei sijoitu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen alueille eikä maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaille alueille tai niiden välittömään läheisyyteen.

Tuulivoima-aluetta lähimpänä sijaitsevat valtakunnalliset merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt Rautalammin suurtilat Ropola (noin 3,5 kilometriä tuulivoima-alueesta) ja Karjala (5-6 kilometriä) sekä Rautalammin kirkonkylän kirkko ja keskusraitti (noin 7 kilometriä). Lisäksi Saahkarin-Myhinpään maisematien pohjoispää sijoittuu noin 7 kilometrin etäisyydelle.

Ympäristöselvityksessä olevan näkyvyysanalyysin perusteella tuulivoimalat näkyisivät edellä mainituista lähinnä Rautalammin kirkonkylän alueelle, mutta selvityksen mukaan maisemavaikutusta ei etäisyyden vuoksi voida pitää merkittävänä, eivätkä tuulivoimalat olisi hallitsevia maisemassa.

Ympäristöministeriö on pyytänyt vahvistettavaksi saatetusta maakuntakaavasta muiden ministeriöiden lausunnot. Opetus- ja kulttuuriministeriö on liittänyt omaan lausuntoonsa Museoviraston 22.10.2015 päivätyn lausunnon. Museovirasto toteaa lausunnossa että ympäristöselvitys on tarkentunut näkemäanalyysin osalta. Vaikutuksia ei kuitenkaan ole arvioitu erityisesti suhteessa valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin Rautalammin keskustan tuntumassa. Museovirasto kuitenkin yhtyy arvioon, jonka mukaan tuulivoimalat eivät näillä alueilla ole maisemassa hallitsevia. Museovirasto ei lausunnossaan näe esteitä kaavan vahvistamiselle.

Tuulivoima-alueen ympäristöselvityksen mukaan käytössä olevista rakennuksista noin 800–1000 metrin etäisyydellä tuulivoimaloista sijaitsee kaksi loma-asuntoa ja yksi vakituinen asuinrakennus. Lisäksi yksi vakituinen asuinrakennus sijaitsee hieman alle 1,5 kilometrin etäisyydellä. Muutoin loma- tai asuinrakennusten etäisyys tuulivoima-alueeseen on vähintään 1,5 kilometriä. Selvityksen mukaan maastonmuodot ja puusto rajoittavat tuulivoimaloiden näkyvyyttä lähiympäristössä. Metsähakkuiden vuoksi maisema ei myöskään ole muutoinkaan koskematon.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan tuulivoima-alueen suunnittelumääräys velvoittaa kiinnittämään erityistä huomiota maisemallisten vaikutusten vähentämiseen Tervalamminvuoren tuulivoima-alueen suunnittelussa. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, jossa ratkaistaan tuulivoimaloiden tyyppi, lukumäärä ja sijoittuminen alueen sisällä, on mahdollista selvittää tarkemmin tuulivoimaloiden maisemalliset ja kulttuuriympäristöihin kohdistuvat vaikutukset sekä määritellä toimenpiteet näiden vaikutusten lieventämiseksi.

Tuulivoima-alueen vaikutus alueen luontoarvoihin

Tuulivoima-alueen ympäristöselvityksessä on tarkasteltu alueen lähistöllä sijaitsevat suojeluohjelmiin kuuluvat alueet. Lähimmät Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvat kohteet ovat Kurkivuori-Rimminhuhta-Sikosalmi (FI0600016) 2,5 kilometrin etäisyydellä, Lintharju-Kirjosuo sekä Vakkarsuo (FI0600039) neljän kilometrin etäisyydellä sekä Keurunmäki-Haavikkolehto (FI0600015) 4,5 kilometrin etäisyydellä. Selvitysten ja Pohjois-Savon ELY -keskuksen maakuntakaavan vahvistamisvaiheessa ympäristöministeriölle antaman lausunnon perusteella tuulivoima-alueesta ei arvioida aiheutuvan näiden alueiden suojelun perusteina oleville luontoarvoille todennäköisesti merkittäviä haittavaikutuksia.

Pohjois-Savon ELY-keskus on lausunnossaan todennut myös, ettei maakuntakaavan tuulivoima-alueesta aiheudu todennäköisesti merkittäviä haittoja Saarikaisten alueelle. Alue ei kuulu luonnonsuojeluohjelmiin. Alue on Pohjois-Savon maakuntakaavassa esitetty suojelumerkinnällä (SL 564). Maakuntakaavan suojelumerkintä jää voimaan Kaupan vaihemaakuntakaavan vahvistamisen jälkeenkin, ja se on otettava huomioon tuulivoima-alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Tervalamminvuoren tuulivoima-alue ei sijaitse lintujen päämuuttoreitillä, lintujen pesintä- ja ruokailualueella eikä kansallisesti ja kansainvälisesti arvokkaalla lintualueella (FINIBA ja IBA-alueet), tai niiden välittömässä läheisyydessä. Alueella ei ole tiedossa olevia erityisiä ja huomioitavia linnustoarvoja, jotka tulisi ottaa huomioon maakuntakaavassa. Osoitetulla tuulivoima-alueella ei ole selvitysten mukaan yhteisvaikutuksia muiden tiedossa olevien tuulivoima-alueiden kanssa.

Yhteenvedona valituksessa esitettyihin luontoarvoihin liittyen ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma alueidenkäytön järjestämisestä, ja se voi perustua pääsääntöisesti olemassa oleviin tietoihin luontohavainnoista. Tuulivoima-alueen ympäristöselvityksessä tai ELY -keskuksen kaavasta antamissa lausunnoissa ei ole käynyt ilmi luontoarvoja, jotka olisivat esteenä tuulivoima-alueen merkitsemiselle maakuntakaavaan. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, jossa tuulivoimaloiden tyyppi, lukumäärä ja sijainti ratkaistaan, tehdään tarkemmat selvitykset alueen huomioon otettavista luontoarvoista.

Tuulivoima-alueesta aiheutuvat ympäristöturvallisuushaitat

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavassa osoitetaan potentiaalisen tuulivoimaloiden alueen yleispiirteinen sijainti, eikä siinä ratkaista tuulivoimaloiden tyyppiä, lukumäärää tai tarkkaa sijoittamista. Tästä syystä valittajan esittämiä tuulivoimaloiden turvallisuuteen liittyviä seikkoja on mahdollista tarkastella ja niiden vaatimia liikkumisrajoituksia tai muita lieventämistimenpiteitä määritellä vasta tuulivoima-alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Tuulivoima-alueen selvityksissä ei ole ympäristöministeriön näkemyksen mukaan tuotu esille seikkoja, joiden mukaan valittajan esittämät turvallisuusnäkökohdat olisivat esteenä tuulivoima-alueen merkitsemiselle maakuntakaavassa.

Tuulivoima-alueen meluvaikutukset

Ympäristöministeriö toteaa, että lainsäädännössä ei ole määritelty minimietäisyyksiä tuulivoimaloiden ja asuinrakennusten tai vapaa-ajan kiinteistöjen välille. Tervalamminvuoren tuulivoima-alueesta on maakuntakaavaa varten tehty melumallinnus ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaisesti. Maakuntakaavaa laadittaessa käytössä ovat olleet ympäristöhallinnon melutaso suunnitteluohjearvot tuulivoimaloiden aiheuttamalle ulkomelutasolle. Nämä ohjearvot ovat asumiseen käytettävillä alueilla 45 dB L_{Aeq} (päivä) ja 40 dB L_{Aeq} (yö), sekä loma-asumiseen käytettävillä alueilla vastaavasti 40 dB L_{Aeq} ja 35 dB L_{Aeq} .

Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavan hyväksymisen jälkeen, elokuussa 2015 valtioneuvosto on antanut asetuksen tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista. Niiden mukaan tuulivoimalasta aiheutuva melutaso ulkona ei saa pysyvän tai loma-asutuksen osalta ylittää 45 dB L_{Aeq} päivällä tai 40 dB L_{Aeq} yöllä. Asetusta ei sovelleta Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavaan, koska se on ollut kaavaehdotuksena julkisesti nähtävillä ennen asetuksen voimaantuloa.

Melumallinnuksen mukaan ympäristöhallinnon melutason yöajan ohjearvo (35 dB L_{Aeq}) ylittyy Tervalamminvuoren tuulivoima-alueen johdosta yhden vapaa-ajan kiinteistön osalta lievästi. Kyseisen kiinteistön osalta meluvaikutusta on tutkittu tuulivoima-alueen ympäristöselvityksessä tarkemmin matalataajuisen sisämelun osalta, ottaen huomioon rakennuksen ääneneristävyys.

Verrattuna sosiaali- ja terveysministeriön Asumisterveysohjeen ohjearvoihin verrattuna selvityksessä on arvioitu matalataajuisen sisämelun jäävän ohjearvojen alapuolelle taajuusvälillä 20–200 Hz. Muiden kiinteistöjen osalta mallinnuksen mukaiset melutasot jäävät ohjearvojen alapuolelle.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavalla ei ratkaista tuulivoima-alueelle sijoittuvien tuulivoimaloiden tyyppiä, lukumäärää tai tarkkaa sijaintia, vaikka maakuntakaavan selvityksissä voimaloiden oletettu sijainti on ollut vaikutusarviointien lähtökohtana. Maakuntakaavan ratkaisu tarkentuu yksityiskohtaisessa suunnittelussa, jossa tuulivoimaloiden lukumäärän ja sijoittumisen valinnalla voidaan lieventää niistä aiheutuvia meluvaikutuksia. Tuulivoimarakentamista ohjaavaa osayleiskaavaa laadittaessa tulevat noudatettavaksi edellä mainitut valtioneuvoston asetuksessa määritellyt ohjearvot.

Ympäristöministeriö toteaa lisäksi, että maakuntakaavan tuulivoima-alueen merkintään liitetty suunnittelumääräys velvoittaa varmistamaan riittävän melusuojaetäisyyden asutukseen alueen jatkosuunnittelussa.

Yhteenveto

Edellä kuvatun perusteella ympäristöministeriö katsoo, että Tervalamminvuoren tuulivoima-alueen vaikutuksia on selvitetty riittävästi maiseman, kulttuuriperinnön, luonnonarvojen sekä melun osalta, ottaen huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä suunnitelmana.

Yksityiskohtaisessa suunnittelussa tarkentuvana yleispiirteisenä suunnitelmana maakuntakaavan ratkaisu täyttää myös maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset ympäristön ja talouden kannalta kestävien teknisen huollon järjestelyjen, alueidenkäytön ekologisen kestävyuden, maiseman, kulttuuriympäristöjen ja luonnonarvojen vaalimisen sekä virkistykseen käytettävissä olevien alueiden riittävyuden osalta, eikä kaavaa voida pitää myöskään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastaisena.

Maakuntakaavan vahvistaminen

Ympäristöministeriö katsoo, että Pohjois-Savon kaupan maakuntakaava 2030 täyttää sille maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä asetetut sisältövaatimukset. Koska maakuntakaavan vahvistamiselle muilta osin ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 3 momentista johtuvaa estettä, ympäristöministeriö vahvistaa maakuntakaavan.

Maakuntakaavan voimaantulo

Ympäristöministeriö määrää maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n perusteella maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Jatkotoimenpiteet

Pohjois-Savon liiton on maankäyttö- ja rakennusasetuksen 93 §:n mukaisesti kuulutettava maakuntakaavan voimaantulosta.

Pohjois-Savon liiton tulee lisäksi lähettää maakuntakaava tiedoksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen 95 §:n mukaisille viranomaisille otettavaksi huomioon suunnittelussa, päätöksenteossa sekä alueiden käyttöä koskeviin toimenpiteisiin ryhdyttäessä.

Oikeusvaikutukset

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaisesti maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 2 momentin mukaisesti viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 1 momentin mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus on voimassa maakuntakaavamerkinnot ja määräykset sisältävässä maakuntakaavan osassa mainituilla alueilla. Alueella, jolla rakentamisrajoitus on voimassa, ei lupaa rakennuksen rakentamiseen saa myöntää siten, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteutumista.

Sovelletut oikeusohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 4 § 3 mom., 9 §, 17 §, 24 § 2 mom., 25 §, 27 §, 28 §, 29 §, 30 § 1 mom., 31 §, 33 §, 188 § 3 mom. ja 201 §

Maankäyttö- ja rakennusasetus (895/1999) 1 §, 10 §, 93 § ja 95 §

Kuntalaki (365/1995) 90 § ja 92 §

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 65 § ja 66 §

Ympäristöministeriön asetus (31.3.2000) maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa käytettävistä merkinnöistä

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Ympäristöministeriön asetus ympäristöministeriön maksullisista suoritteista (83/2013) 3 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Maatalous- ja ympäristöministeri

Kimmo Tiilikainen

Yli-insinööri

Petteri Katajisto

LIITE

Valitusosoitus

Oikaisuvaatimusohje

MAKSU JA JAKELU**Päätös, maksutta**

Pohjois-Savon liitto, PL 247, 70101 Kuopio

Päätösjäljennös saantitodistuksella, maksu 220 euroa (laskutetaan erikseen)

valittaja A ym.

Yhteisissä valituksissa päätös on toimitettu valituksessa ilmoitetulle yhdysenkilölle. Jollei yhdysenkilöä ole ilmoitettu, päätös on toimitettu valituksen ensimmäiselle allekirjoittajalle tai vastaselityksen ensimmäiselle allekirjoittajalle, mikäli sen allekirjoittaja on muu kuin valituksen ensimmäinen allekirjoittaja. Päätöksen vastaanottajan on hallintolainkäyttölain (586/1996) 55 §:n 2 momentin sekä hallintolain (434/2003) 56 §:n 2 momentin nojalla ilmoitettava tämän päätöksen tiedoksisaannista valituksen muille allekirjoittajille. Ilmoittamisen laiminlyönnistä tai sen viivästymisestä voi ilmoitusvelvolliselle hallintolain 68 §:n 1 momentin nojalla seurata korvausvelvollisuus.

Tiedoksi

Sisäministeriö
Puolustusministeriö
Valtiovarainministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Ympäristöministeriön luontoympäristöosasto

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Ympäristöministeriön päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta hallintolainkäyttölain (891/2015) 7 §:n mukaisesti toimivaltaiselta hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella. Siltä osin, kun ympäristöministeriö on jättänyt maakuntakaavan vahvistamatta, muulla kuin maakunnan liitolla tai kunnalla ei ole oikeutta hakea muutosta (maankäyttö- ja rakennuslain 191 § 4 momentti). Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa kyseisen hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään kolmantenakymmenentenä (30) päivänä päätöksen antopäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Valituksen tulee olla perillä virka-aikana eli viimeistään klo 16.15. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta, miltä kohdin muutosta haetaan, mitä muutoksia vaaditaan tehtäväksi ja millä perusteella muutosta vaaditaan.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- ympäristöministeriön päätös, johon haetaan muutosta alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiamiehen valtakirja, mikäli valituksen on laatinut valittajan valtuuttama asiamies
- muut asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo toimitettu viranomaiselle.

Valituksen toimittaminen perille

Valituskirjelmä on toimitettava valitusviranomaiselle valitusajan kuluessa. Valituskirjelmän voi viedä henkilökohtaisesti valittaja tai hänen valtuuttamansa asiamies tai toimittaa lähetin välityksellä. Sen voi omalla vastuulla lähettää myös postitse tai sähköpostilla hallinto-oikeuden sähköpostiosoitteeseen. Postiin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Postin ja sähköpostin käyttäminen on lähettäjän vastuulla.

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa tuomioistuinmaksulain (1455/2015) mukainen 250 euron oikeudenkäyntimaksu. Tuomioistuinmaksulaissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Itä-Suomen hallinto-oikeuden

postiosoite: PL 1744, 70101 Kuopio
käyntiosoite: Puistokatu 29, 70110 Kuopio
puhelinvaihe: 029 56 42500
sähköpostiosoite: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

OIKAISUVAATIMUSOHJE

Jos maksuvelvollinen katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, hän voi vaatia siihen oikaisua ympäristöministeriöltä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava ympäristöministeriölle kuuden (6) kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Maksun määrääminen tapahtuu päätöksen antopäivänä.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava

- oikaisua vaativan nimi, asuinpaikka ja postiosoite
- vaatimus maksun muuttamiseksi
- oikaisuvaatimuksen perustelut

Oikaisuvaatimus on oikaisuvaatimuksen tekijän tai oikaisuvaatimuksen muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut oikaisuvaatimuksen, siinä on mainittava myös laatijan nimi, asuinpaikka ja postiosoite.

Oikaisuvaatimukseen on liitettävä maksun määräämisen perusteena oleva asiakirja alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Omalla vastuullaan oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin oikaisuvaatimus on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Ympäristöministeriö

Postiosoite:	PL 35, 00023 Valtioneuvosto
Käyntiosoite:	Aleksanterinkatu 7, Helsinki
Puhelin:	02952 50300
Faksi:	09 1603 9320
Sähköposti:	kirjaamo@ym.fi

Asiakirjat voidaan myös jättää ympäristöministeriölle osoitettuina valtioneuvoston jakelukeskukseen (Ritarikatu 2 B, 00170 Helsinki)